

Styrdokument

Dokumentets namn:

Riktlinjer för mänskliga rättigheter i
Gymnasie- och vuxenutbildnings-
nämnden

Typ av dokument:

Riktlinjer

Beslutad av:

Gymnasie- och vuxenutbildnings-
nämnden

Framtagen av:

Gymnasie- och
vuxenutbildningsförvaltningen

Ansvarig chef:

Elena Zukauskaitė

Diarienummer:

GYVF-2025-2325

Version:

1

Datum för beslut:

2025.06.13

Organisation/område:

Gymnasie- och
vuxenutbildningsförvaltningen

Följs upp:

Januari 2027

Riktlinjer för mänskliga rättigheter i Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Innehållsförteckning

Styrdokument.....	1
Riktlinjer för mänskliga rättigheter i Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	1
Inledning.....	3
Bakgrund	3
Syftet med och omfattning av riktlinjerna	4
Riktlinjer för att systematiskt omsätta Malmö Stads Policy för Mänskliga Rättigheter i nämndens verksamheter.....	4
Integrera de vägledande principerna i planering	5
Integrera de vägledande principerna i det dagliga arbetet	6
Integrera de vägledande principerna i uppföljningsarbetet	7
Bilaga 1 - Koppling mellan Malmö stads kommunfullmäktigemål och mänskliga rättigheter.....	9
En stad med goda uppväxtvillkor för barn och unga	9
En grön stad som leder klimat-omställningen.....	11
En mer jämlik stad	11
En god organisation	12

Inledning

Bakgrund

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden arbetar med mänskliga rättigheter som en integrerad del av sitt grunduppdrag enligt skollagen, samt genom kommunfullmäktiges mål, prioriteringar och insatser inom verksamheterna. De mänskliga rättigheterna är odelbara, vilket innebär att de olika rättigheterna utgör delar av samma helhet, och ingen enskild rättighet kan anses vara viktigare än någon annan.

Rapporten ”Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar för mänskliga rättigheter¹” visar att de rättigheter som prioriteras i nämndens uppdrag omfattar bland annat rätten till utbildning, rättigheter för personer med funktionsnedsättning, rätten till hälsa, säkerhet, information, kultur, icke-diskriminering, jämlikhet, jämställdhet, delaktighet och inkludering samt transparens och ansvar. Genom skollagen, de internationella och regionala konventioner som Sverige ratificerat och Malmö stads [Policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet](#) (MR-Policy), finns en stark rättslig grund för nämnden och dess verksamheter att respektera, skydda och förverkliga de mänskliga rättigheterna.

Utgångspunkten för arbetet är ett rättighetsbaserat förhållningssätt där staten har ett ansvar (skyldighet) att säkerställa att Malmöborna, som rättighetsbärare, får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Kärnan i ett människorättsbaserat arbetssätt är att sätta individens värdighet och egenmakt i centrum, samt att följa principerna om jämlikhet, delaktighet, ansvar och transparens. Detta innebär ett skifte från att se insatser som service till att betrakta Malmöborna som berättigade till rättigheter som staten har ett ansvar att uppfylla för att undvika kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Som offentlig myndighet har nämnden ett ansvar (skyldighet) att säkerställa att de som bor och vistas i staden (rättighetsbärare) får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Detta sker genom grunduppdraget och prioriteringar som görs i budget, planering, i det dagliga arbetet och i uppföljningsarbetet. För att systematiskt integrera detta i verksamheter krävs det att mänskliga rättigheter ses både mål man arbetar för att uppfylla och att de används som ett medel – ett förhållnings- och arbetssätt som genomsyrar planering, genomförande och uppföljning av det dagliga arbetet.

¹ Årsanalys 2024 – Bilaga 2 - Rapport: Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar för mänskliga rättigheter (GYVF-2025-101-4)

Kärnan i ett människorättsbaserat arbetssätt är att sätta individens värdighet och egenmakt i centrum, samt att följa principerna om jämlikhet, jämställdhet, icke-diskriminering, delaktighet, ansvar och transparens. Det rättighetsbaserade arbetssättet är därmed en stark utgångspunkt för att nämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar på ett systematiskt sätt. MR-Policyns vägledande principer för att omsätta de mänskliga rättigheterna bygger på principerna för ett rättighetsbaserat arbete.

Syftet med och omfattning av riktlinjerna

Dessa riktlinjer syftar till att skapa en tydlig struktur som stödjer ett rättighetsbaserat arbetssätt inom nämndens verksamheter, vare sig på nämnds, förvaltnings eller skolnivå. Ett sådant arbetssätt innebär att verksamheten aktivt säkerställer icke-diskriminering, främjar jämlikhet och jämställdhet, skapar förutsättningar för rättighetsbärare att delta i de frågor som berör dem, samt får insyn och kunna utkräva ansvar. Riktlinjerna ska bidra till att mänskliga rättigheter integreras och genomsyrar samtliga delar av verksamheten.

Riktlinjerna ska användas som en checklista för planeringsstöd inom nämndens verksamheter, i det dagliga arbetet och i uppföljningsarbetet för att systematiskt integrera och synliggöra de mänskliga rättigheterna. De syftar till att skapa en gemensam struktur för hur de mänskliga rättigheterna beaktas och integreras i nämndens och förvaltningens arbete.

Riktlinjer för att systematiskt omsätta Malmö Stads Policy för Mänskliga Rättigheter i nämndens verksamheter

Grunden i det rättighetsbaserade arbetet, som de vägledande principerna i Malmö stads Policy för Mänskliga Rättigheter bygger på, innebär att man inte ser samma insatser som en garanti för att alla rättigheter uppfylls, utan snarare att man anpassar insatserna efter de specifika behov som olika grupper kan ha. Vissa grupper som har särskilda rättigheter, såsom till exempel barn eller personer med funktionsnedsättningar kan behöva anpassningar eller särskilda prioriteringar för att fullt ut kunna åtnjuta sina rättigheter och det är därav viktigt att fokusera på individen. Ett rättighetsbaserat arbetssätt kräver också att personer som berörs av beslut och åtgärder ges möjlighet att, utifrån sina egna förutsättningar, delta i planeringen och uppföljningen, och att kommunikation sker på ett tillgängligt och begripligt sätt så att alla kan ta del av information och förstå beslutsvägar.

Integrera de vägledande principerna i planering

Mänskliga rättigheter och MR-policyns vägledande principer ska beaktas i nämndens verksamhetsplanering.

Nämndens budget och prioriteringar

De mänskliga rättigheterna ska alltid beaktas i nämndens budgetprocess, både i relation till hur de kopplas till prioriteringar och hur de bidrar till kommunfullmäktigemål. För en översikt av kopplingen mellan kommunfullmäktigemål och mänskliga rättigheter, se bilaga 1.

- Mål och prioriteringar kopplas i tillämpliga fall till de mänskliga rättigheterna.
 - Exempel: det kompensatoriska uppdraget bidrar till rätten till utbildning och jämlikhet.
- Mål och prioriteringar ska inte påverka rättigheter för specifika grupper negativt.
 - Exempel: prioriteringar vid lokalplanering kränker inte rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Individer som berörs får komma till tals och uttrycka sina åsikter i tillämpliga delar i budgetprocessen.
 - Exempel: Ungdomsrådet och branschråd ger inspel i budgetprocessen.

Verksamheternas mål och planering

- De mänskliga rättigheterna ska beaktas i verksamhetsplaneringen.
 - Exempel: tillgängliga kommunikationsinsatser planeras för att nå ut till utrikesfödda kvinnor om vuxenutbildningsutbudet.
 - Exempel: elevenkäter i anpassad gymnasieskola utgår från elevernas individuella förutsättningar.
- Individer som berörs får komma till tals och uttrycka sina åsikter i tillämpliga delar i utformningen av mål och planering, med särskilt fokus på underrepresenterade grupper.
 - Exempel: planering av närvarofrämjande insats tar hänsyn till vad eleverna själva känner att skolan kan göra för att öka närvaron.
 - Exempel: verksamheterna tar hänsyn till elevers åsikter kring trygghet och studiero i planeringen av studiemiljöer, exempelvis via elevråd.

Integrera de vägledande principerna i det dagliga arbetet

Mänskliga rättigheter och MR-policyns vägledande principer ska beaktas i det dagliga arbetet i nämndens verksamheter. De ska särskilt beaktas i analys och beslutsprocesser, kommunikation och information samt service och bemötande, utifrån vad som framkommer av MR-Policyns vägledande principer.

Analys och beslutsprocessen

- Individens rättigheter beaktas i analyser, utredningar, beslutsunderlag och beslut med särskilt fokus på jämställdhet, jämlikhet och icke-diskriminering.
 - Exempel: i tjänsteskrivelser inkluderas barnrättsperspektivet i tillämpliga fall.
 - Exempel: Skolan beslutar om riktade insatser för elevgrupper som är underrepresenterade i en viss utbildning, för att främja jämställdhet.

Kommunikation och information

- Kommunikation med individer sker på ett tydligt sätt och genom olika kanaler.
 - Exempel: information om sfi-utbildningar finns på lätt svenska, både digitalt och i tryckt form, på olika språk och i tillgängligt format.
 - Exempel: information om gymnasievalet finns i olika kanaler och i tillgängligt format.
- Individer får tillgänglig och begriplig information om var de kan vända sig om de vill göra en kränkingsanmälan eller lämna ett klagomål.
 - Exempel: alla elever får information om möjligheten att lämna klagomål och anmäla kränkingsärenden när de börjar gymnasiet eller vuxenutbildningen.

Service och bemötande

- Individen får service och bemötande på ett likvärdigt och tillgängligt sätt.
 - Exempel: vuxenutbildningsantagningen anpassar bemötande, språkbruk och information efter varje individs unika förutsättningar.
 - Exempel: studie- och yrkesvägledare för gymnasieskolevalet ger alla elever information på ett tillgängligt och jämlikt sätt.

Integrera de vägledande principerna i uppföljningsarbetet

Mänskliga rättigheter och MR-policyns vägledande principer ska beaktas i nämndens uppföljningsarbete.

Nämndens delårsrapport och årsanalys

- Prioriteringar och insatser som har bidragit till de mänskliga rättigheterna följs upp.
 - Exempel: Nämnden följer upp hur det pedagogiska stödet stärkts för att stötta elever med psykisk ohälsa som riskerar hög frånvaro.
- Individer som berörs får komma till tals och uttrycka deras åsikter i tillämpliga delar i uppföljningsprocessen.
 - Exempel: Ungdomsrådet och branschråd ger inspel i uppföljningsprocessen.

Nämndens interna kontroll och riskanalys

- Risker kopplas till mänskliga rättigheter och MR-Policyns vägledande principer i tillämpliga fall.
 - Exempel: Risk för att direktiv kring tillgänglighet inte följs påverkar rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Individen – inte organisationen – står i centrum vid utformning och uppföljning av riskerna.
 - Exempel: uppföljning av direktiv kring tillgänglighet av stadens websidor sker av eller från perspektivet av personer med funktionsnedsättning.

Systematiskt kvalitetsarbete på huvudman- och skolnivå

- Rapporter och utvärderingar inom systematiskt kvalitetsarbete ska innehålla en analys som i tillämpliga fall kopplas till de mänskliga rättigheterna.
 - Exempel: rapporten ”elevers upplevelse av sin utbildning” visar att 10 % av eleverna upplever att de blir diskriminerade i skolan, varpå riktade insatser eller förändrat arbetssätt planeras för att åtgärda detta.
 - Exempel: underlag för promemorior kopplar indikatorer om ansvar och inflytande till elevers rätt till delaktighet och inkludering.

- Individens synpunkter hanteras på ett tillgängligt och likvärdigt sätt, särskilt i frågor som berör dem.
 - Exempel: processen för elevenkäter genomförs på ett sätt som garanterar hög svarsfrekvens så att alla får komma till tals på lika villkor.
 - Exempel: elever inkluderas på ett jämlikt sätt i framtagandet av verksamheternas planer mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Bilaga 1 - Koppling mellan Malmö stads kommunfullmäktigemål och mänskliga rättigheter

Målområde	Kommunfullmäktige-mål	Mänskliga rättigheter och rättighetsbaserade principer
En stad med goda uppväxtvillkor för barn och unga	Malmö stad arbetar för att ge barn och unga goda uppväxtvillkor	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till utbildning - Rätten till hälsa - Rätten till säkerhet - Barnets rättigheter - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning - Rätten till information - Rätten till kultur - Jämlikhet
	Malmö stad arbetar för rätten till en tillfredsställande levnadsstandard för att en större andel elever ska fullfölja en gymnasie-utbildning	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till utbildning - Rätten till arbete - Rätten till hälsa - Barnets rättigheter - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning - Jämlikhet

Målområde	Kommun- fullmäktige-mål	Mänskliga rättigheter och rättighetsbaserade principer
	Malmö stad arbetar för att en större andel ungdomar ska studera eller arbeta	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till utbildning - Rätten till arbete - Barnets rättigheter - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning - Rätten till information - Jämlikhet
En attraktiv stad för arbete och hållbar tillväxt	Malmö stad arbetar för att öka andelen Malmöbor som är själv-försörjande	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till arbete - Rätten till en tillfredsställande levnads-standard - Rätten till utbildning - Jämlikhet - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Målområde	Kommun- fullmäktige-mål	Mänskliga rättigheter och rättighetsbaserade principer
En grön stad som leder klimat-omställningen	Malmö är en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser och är en klimatneutral stad 2030	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till en ren, hälsosam miljö - Rätten till utbildning
	Malmö stad arbetar för en långsiktigt hållbar elförsörjning samt ökad energi-effektivisering	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till en ren, hälsosam miljö - Rätten till utbildning
En mer jämlik stad	Malmö stad arbetar för att staden ska bli fri från segregation	<ul style="list-style-type: none"> - Jämställdhet - Jämlikhet - Icke-diskriminering - Deltagande och inkludering - Rätten till säkerhet - Rätten till utbildning - Nationella minoriteters rättigheter - Rätten till hälsa - Rätten till kultur

Målområde	Kommun- fullmäktige-mål	Mänskliga rättigheter och rättighetsbaserade principer
	Malmö stad arbetar för att stärka det förebyggande arbetet och minska brottsligheten	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till utbildning - Rätten till säkerhet - Rätten till hälsa - Jämställdhet - Jämlikhet - Icke-diskriminering
En god organisation	Malmö stad är en attraktiv och inkluderande arbetsgivare genom att säkerställa en god arbetsmiljö och trygga anställningar	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till arbete - Rätten till hälsa - Rätten till säkerhet - Jämställdhet - Jämlikhet - Icke-diskriminering - Deltagande och inkludering
	Malmö stad arbetar för en god kompetensförsörjning, bland annat genom ökat samarbete mellan kommunens nämnder	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till arbete - Rätten till utbildning - Rättigheter för personer med funktionsnedsättning - Jämlikhet
	Malmö stad ger en god och likvärdig service	<ul style="list-style-type: none"> - Rätten till information - Rätten till utbildning - Jämlikhet - Icke-diskriminering - Transparens och ansvar

